

4. Степан Руданський. Твори : у 3 т. Т. 1 : Пісні. Приказки. Байки. Небилиці. Співи / упоряд. та приміт. О. Мишанича, вступ. стаття П. Колесника. Київ : Наукова думка, 1972. 547 с.

Напрямок 3. Художня література: текст, контекст, інтертекст.

Єлизавета Мосальова

здобувачка вищої освіти 1 року навчання за другим (магістерським) рівнем філологічного факультету Рівненського державного гуманітарного

Науковий керівник д.ф.н., проф. І.В.Захарчук

**СВІТ ДИТИНСТВА В ЕПОХУ ГОЛОДОМОРУ
(ЗА ПОВІСТЮ ОЛЬГИ МАК «КАМІННЯ ПІД КОСОЮ»)**

Період Голодомору 1932-1933 років увійшов в українську історію як величезна трагедія та водночас як час боротьби за збереження національної ідентичності та опору насильству з боку радянського тоталітарного режиму. Перезавантаження пам'яті про Голодомор має різні виміри, серед яких літературна ніша посідає чільне місце. Досвіду Голодомору присвячено багато текстів художньої літератури, проте з різних причин вони не набули потужного резонансу в літературному просторі, тому з кожним роком відбувається поглиблення знань про авторів та художні твори, котрі відобразили множинні аспекти цієї складної епохи. Саме до таких авторок належить українська письменниця Ольга Мак (справжнє прізвище Ольга Петрова), котра пережила трагедію Голодомору й сталінських репресій та відтворила їх у таких художніх творах як «З часів єжовщини» (1954), «Чудасій» (1956), «Каміння під косою» (1973) та інших. Час активної літературної діяльності письменниці припадає на період еміграції (1950-ті–1980-ті роки), отже її письменницький доробок в материковій Україні увійшов у активний літературний обіг тільки після відновлення незалежності. Творчий доробок письменниці акумулював потужний пізнавальний потенціал української історії. Авторка створила цілу галерею літературних героїв, які стали втіленням сили духу й незламності

українства у боротьбі за політичну незалежність, духовний суверенітет та національні пріоритети.

Аналізу творчості Ольги Мак присвятили свої праці Наталя Тимошук [6], Вадим Василенко [2], Аліна Рега [5], Марина Варданян [1], Віталій Мацько [4] та інші. Вони звертали увагу на соціально-політичне підґрунтя та моральну проблематику текстів письменниці, аналізували травматичний досвід дитини в часи потужних суспільних перетворень, жанрово-стилістичні особливості творів авторки тощо.

Ольга Мак у своїй повісті «Каміння під косою» представляє нам епоху великого голоду крізь призму дитячої долі, де головним героєм є хлопчик-сирота Андрій. Його батьки померли від голоду, він втратив рідний дім і є особливо беззахисним у просторі великого міста, до якого приводять його життєві дороги. Андрій опиняється у Харкові – тодішній столиці України, яку письменниця кодифікує як «місто голодного жаху» [3,5]. Водночас голодне місто асоціюється з дитячим плачем, який стає означником сотень тисяч загублених дитячих доль і беззахисністю перед жорстокістю дорослих реалій. *«Там плакали лишень малі і безсилі, плакали ті, яких щойно відібрали від родини... плач нікому не помагав, ніякого не зворушував, навпаки, викликав зневагу і знущання»* [3,9]. Дитячий світ в епоху Голодомору під пером письменниці відтворено у множинних інтонаційних вимірах: зі співчуттям і любов'ю, з нотками трагізму й розпачу, але водночас дітям не відведено роль безмовних жертв: вони здатні протистояти насильству держави і стати переможцями в двобої з надскладними обставинами.

Письменниця докладно змальовує реалії советської епохи та звертає особливу увагу на вплив пропаганди та нагнітання ненависті й творенні постаті ворога. Жертвою пропаганди стають звичайні люди, тому головний герой виконує ще одну місію: розвінчує найпоширеніші пропагандистські стереотипи й міфи, які культивує влада.

Підліток Андрій відмовляється від долі жебрака й прохача, а обирає шлях воїна й борця за національну історію й пам'ять. Посутньою підтримкою для

нього стає родинна генеалогія. Він постійно пам'ятає про свій рід і своїм обов'язком вважає збереження родинної пам'яті й традиції. У найдраматичніші моменти свого життя він прагне пізнати правдиву історію та створити для себе пантеон героїв, котрі додадуть йому сил фізичних і духовних. Саме пізнання історії стає для нього школою дорослішання й громадянського змушнення. У такий спосіб Ольга Мак наголошує, що для дітей роки Голодомору є також часом духовної зрілості усвідомлення потреби боротьби з советською імперією та розбудови національної ідентичності. Андрій читає твори Тараса Шевченка, прагне долучитися до комітетів, які чинять опір колективізації. Таким постає його шлях до активного опору й спадкоємця традицій борців за українську державу 1917-1920 років.

Багато спільного з Андрієм має ще один персонаж твору – хлопчик Грицько. Він також утік з голодного села, до того ж ще й врятував від загибелі свою бабусю. Цей хлопчик завдяки своїй кмітливості й наполегливості також став камінчиком під косою голодною смертю.

Отже, світ дитинства в епоху Голодомору у версії Ольги Мак має множинні вияви, проте визначальною його ознакою є інтегрованість у стратегію опору Голодомору й імперському духовному поневоленню. Саме цей наратив є визначальним для творчих самоокреслень письменниці й потребує подальшого вивчення й аналітичних розвідок.

Список використаної літератури

1. Варданян М. Свій – Чужий в українській діаспорній літературі для дітей та юнацтва: національна концептосфера, імагологічні моделі. Кривий Ріг, 2018.
2. Василенко В. Сповідь жертви й інтонація помсти: голод, терор і письмо. Слово і Час, 2019. №6. С.3-18.
3. Мак. О. Каміння під косою. Київ, 1994.
4. Мацько В. Корелятивна модель «автор – буття» в літературно-художній практиці Ольги Мак (до сторіччя від дня народження письменниці). Слово і Час, 2015. №2. С. 57-62.

5. Рега. А. Художньо-філософська своєрідність прози Ольги Мак: дис... канд. філолог. наук: 10.01.01. Івано-Франківськ, 2015.

6. Тимощук Н. Антитоталітарний дискурс української прози ХХ століття: проблематика Голодомору та особливості її художньої реалізації: дис...канд. філолог. наук: 10.01.01.Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2006.

Напрямок 3. Художня література: текст, контекст, інтертекст.

Лідія Міркевич

здобувачка вищої освіти 3 року навчання за першим (бакалаврським) рівнем історико-філологічного факультету ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», м.Рівне

Науковий керівник к.п.н., проф. Л.М. Овдійчук

**ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОВІСТІ ІВАНА ФРАНКА
«ДЛЯ ДОМАШНЬОГО ОГНИЩА» ТА ОДНОЙМЕННОЇ ЕКРАНІЗАЦІЇ
БОРИСА САВЧЕНКА**

Повість Івана Франка «Для домашнього вогнища» була написана в 1892 році і, за визначенням літературознавців, належить до жанру психологічної прози з елементами соціальної критики. У повісті І. Франко аналізує проблеми сімейного життя, зокрема питання зради, моральних випробувань та їх впливу на стосунки в родині. Головним мотивом твору є конфлікт між матеріальними та духовними цінностями. Письменник через образи героїв досліджує моральні дилеми, які виявляються в подружньому житті, торкаючись теми людської гідності. Ці проблеми актуальні в усі часи і написана вона була з такою майстерністю, що її високо оцінили сучасники письменника, зокрема Я. Каспарович, М. Грушевський, Б. Вислоух. На сьогодні є багато досліджень